

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ОРТОПЕДО-ТРАВМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ ЗА 2012-2016 РОКИ

Долгополов О.В., Полішко В.П., Дейнеко В.О.

ДУ “Інститут травматології та ортопедії НАМН України”, м. Київ

Резюме. Загалом, за даними за 2012-2016 роки, якість надання ортопедо-травматологічної допомоги населенню України була задовільною. Незважаючи на недостатнє фінансування галузі, скорочення ліжкового фонду, зростання рівня травматизму та захворюваності на хвороби опорно-рухового апарату, основні показники покращились: збільшилась кількість пролікованих хворих та виконаних операцій, знизився рівень летальності в стаціонарі, а також рівень післяопераційної летальності. На результати лікування позитивно впливає високий кваліфікаційний рівень лікарів травматологів-ортопедів в Україні та зростання питомої ваги спеціалістів, що пройшли атестацію.

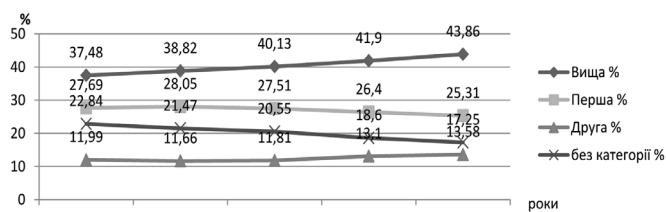
Ключові слова: кваліфікаційний рівень лікарів травматологів-ортопедів, обіг ліжка, зайнятість ліжка, летальність.

На 01.01.2017 для надання спеціалізованої медичної допомоги ортопедо-травматологічного профілю в Україні, функціонували 14 172 ліжок: 12 745 для дорослого населення та 1 427 для дітей, амбулаторну допомогу дорослому населенню надавали в травматологічних кабінетах 727 медичних закладів та дитячому населенню в травматологічних кабінетах 201 медичного закладу. У них працювали 3 466 лікарів травматологів-ортопедів.

За останні 5 років кількість лікарів травматологів-ортопедів в Україні суттєво не змінилась, незначні коливання рівня забезпеченості населення пояснюються змінами кількості населення. Дефіцит лікарів перебував у межах 526-653, і компенсувався за рахунок сумісництва, що коливалось від 1,11 в 2012 році до 1,13 в 2016-му. Укомплектованість медичних закладів лікарями травматологами-ортопедами становила в межах від 95,2% в 2013 році до 92,9% у 2016-му.

Кількість лікарів травматологів-ортопедів, що мають кваліфікаційну категорію, в порівнянні з 2012 роком збільшилась на 167 (6,24%), а питома вага – на 5,6%. Більшість атестованих мають вищу або першу кваліфікаційну категорію (рис. 1).

На 01.01.2017 в Україні профільну амбулаторну допомогу дорослому населенню надавали в травматологічних кабінетах 727 медичних закладів та дитячому населенню – у травматологічних кабінетах 203 медичних закладів. Укомплектованість поліклінік лікарями ортопедами-травматологами становила 88,25% та 78,56%, відповідно. У порівнянні з 2012 роком кількість медичних закладів, що мають у своєму складі травматологічні кабінети, зменшилась на 32 (4,2%) для дорослих та на 7 (3,4%) для дітей.

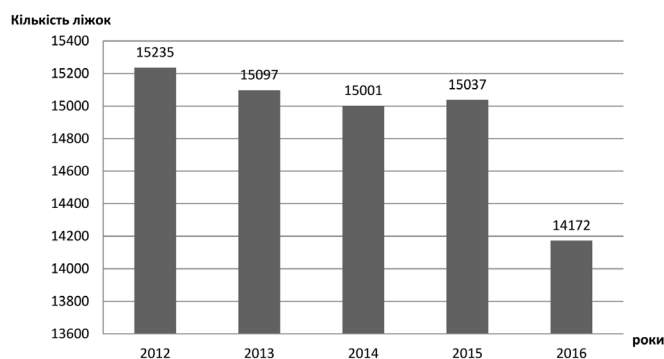

Рис. 1. Динаміка питомої ваги атестованих лікарів ортопедів-травматологів в Україні у 2012-2016 роках (%)

Але слід враховувати, що забезпеченість населення травматологічними кабінетами в середньому по Україні становить 0,25 для дорослого населення, і тому зменшення кількості травматологічних кабінетів негативно впливає на якість надання амбулаторної травматолого-ортопедичної допомоги. У травматологічних кабінетах у 2016 році було виконано 149 328 операцій, що становило 7,67% від всіх операцій, виконаних в умовах поліклініки. Протягом 2012-2016 років кількість операцій щорічно зменшувалась, так в 2016 році було виконано на 14 468 (8,8%) менше, ніж у 2012 році.

Для надання стаціонарної ортопедо-травматологічної допомоги в медичних закладах України в 2016 році функціонували 14 172 ліжок: 12 745 для дорослого населення та 1 427 для дітей (рис. 2).

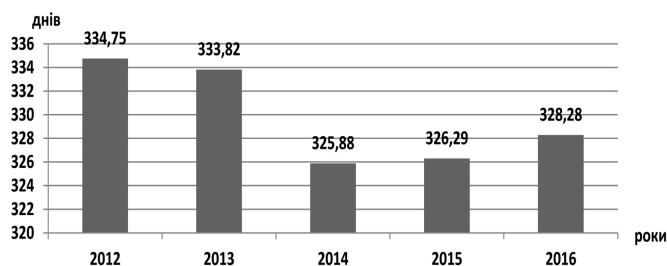
Найбільше скорочення ліжок ортопедо-травматологічного профілю для дорослого населення було в 2016 році: кількість ліжок зменшилась у порівнянні з 2015 роком на 890 (6,55%), а відносно 2012 року – на 1 063 (6,98%). Забезпеченість травматологічними та ортопедичними ліжками всього населення України суттєво зменшилась у 2016 році – на 5,29% відносно 2015 року, або на 5,74% – відносно 2012 року.

Рис. 2. Кількість ліжок ортопедо-травматологічного профілю в Україні в 2012-2016 роках

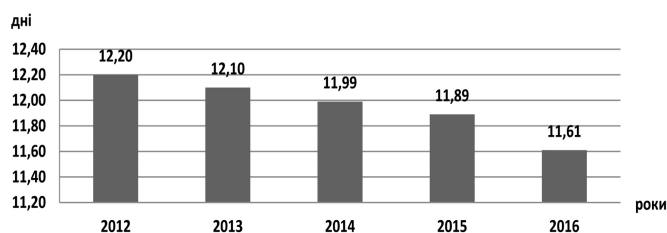
Зменшення кількості ліжок було в основному за рахунок ліжок для дорослого населення: за 5 років на 1 053 (7,63%). Забезпеченість травматологічними та ортопедичними ліжками дорослого населення України зменшилась відносно 2012 року на 5,74% (таб. 1).

Середнє число днів зайнятості ліжка ортопедо-травматологічного профілю останні 5 років було досить високим, враховуючи, що для відділень хірургічного профілю є необхідними дні згортання (для проведення планових ремонтів) (рис. 3).

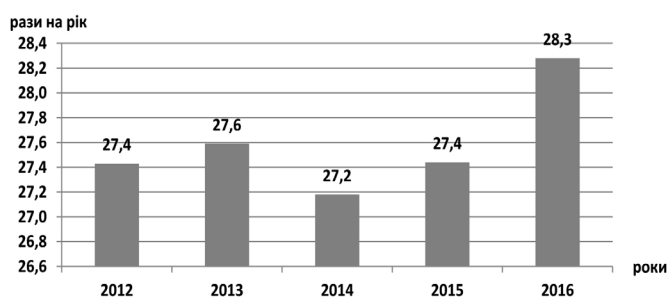
Рис. 3. Динаміка зайнятості ліжка ортопедо-травматологічного профілю в 2012-2016 роках

Середня тривалість перебування хворого на ліжку протягом останніх 5 років зменшилась на 4,84% в порівнянні з 2012 роком (рис. 4).

Рис. 4. Динаміка середньої тривалості перебування хворого на ліжку ортопедо-травматологічного профілю у 2012-2016 роках

Обіг ліжка протягом 2012-2015 років змінювався несуттєво. У 2016 році обіг ліжка збільшився на 3,10% в порівнянні з 2012 роком та на 3,06% – в порівнянні з 2015 роком і становив 28,3 разів на рік. Одним із факторів, що вплинув на збільшення показника, було зменшення кількості ліжок на 6,55% (рис. 5).

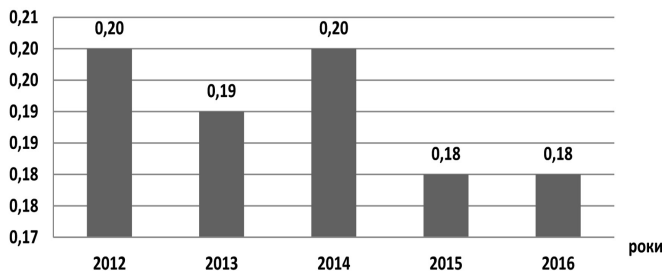
Рис. 5. Динаміка обігу ліжка ортопедо-травматологічного профілю у 2012-2016 роках

Летальність у стаціонарі є одним із показників, що характеризують якість надання медичної допомоги. Протягом 2012-2016 років рівень летальності хворих, яким проводилось лікування на ліжках ортопедо-травматологічного профілю, був у межах 0,18-0,2, із тенденцією до зниження у 2015-2016 роках (рис. 6).

Таблиця 1

Динаміка кількості ліжок ортопедо-травматологічного профілю в Україні для дорослого населення у 2016 році

Тип лікувального закладу	Кількість ліжок		Зміни відносно 2015 року	
	2015 рік	2016 рік	абс.	%
Центральні районні лікарні	6139	5464	-675	-11,00
Міські лікарні	4251	4075	-176	-4,14
Обласні лікарні	1051	1027	-24	-2,28
Шпиталі для інвалідів ВВВ	400	385	-15	-3,75
Клініки НДІ	639	639	0	0,00
Лікарні швидкої медичної допомоги	940	940	0	0,00
Інші міські лікарні	165	165	0	0,00

Рис. 6. Динаміка летальності в категорії хворих, яким проводилось лікування у стаціонарних відділеннях ортопедо-травматологічного профілю у 2012-2016 роках

У середньому щорічно в Україні в умовах стаціонарного лікування виконується понад 220 тисяч операцій на опорно-руховому апараті. Переважна кількість операцій на кістково-м'язовій системі (81,61%) у дорослих та дітей виконана на кістках та суглобах і становила у 2016 році 182 463. Протягом 2012-2016 років кількість операцій зросла на 3,31% у порівнянні з 2012 роком і на 7,17% у порівнянні з 2016 роком.

У 2015-2016 роках показник післяопераційної летальності був у межах 0,58-0,61, з тенденцією до зростання в 2015-2016 роках.

Протягом 2012-2016 років на стаціонарному лікуванні перебувало 178 738 пацієнтів, середня тривалість лікування становила 12,21 дні, померло 5 352 пацієнтів, середній рівень летальності за 5 років становив 2,9. За останні 4 роки рівень летальності в Україні має тенденцію до зростання. Середня тривалість лікування коливалась в межах 12,02-12,31 днів.

Щорічно в медичних установах України реєструється понад 3,2 млн захворювань кістково-м'язової системи, в тому числі вперше в житті – понад 1 млн. Питома вага захворювань кістково-м'язової системи в структурі захворюваності становить у середньому 5,7%, а серед категорії зареєстрованих вперше – 6,0%. Внаслідок захворювань кістково-м'язової системи щороку надають інвалідність понад 15 тис. хворим. Первинна інвалідність внаслідок захворювань кістково-м'язової системи традиційно займає третє місце в структурі первинної інвалідності – як дорослого населення, так і населення у працездатному віці, та становить в середньому 11,2% від всіх визнаних інвалідами.

У 2012-2016 роках кількість хворих із захворюваннями кістково-м'язової системи, що перебували на стаціонарному лікуванні, коливалась у межах 395 657-419 543 із тенденцією до зростання. Середня тривалість лікування цієї категорії хворих щороку зменшувалась, і в 2016 році становила 11,83 днів, що менше на 5,81% у порівнянні з 2012 роком та 0,92% відносно 2015 року. Рівень летальності становив 0,6-0,7, зниження було відмічено в 2015-2016 роках.

В Україні в середньому за рік реєструють понад 1,3 млн травм та отруень. Травми кістково-м'язової системи становлять понад 90% всіх травм та отруень, внаслідок чого щороку надають інвалідність понад 15 тис. хворим. Первинна інвалідність внаслідок травм займає четверте місце в структурі первинної інвалідності – як дорослого населення, так і населення у працездатному віці, та становить 11,1% від всіх визнаних інвалідами.

У 2012-2016 роках кількість хворих із переломами, що перебували на стаціонарному лікуванні, коливалась у межах 34 721-37 110. Середня тривалість лікування цієї категорії хворих щороку зменшувалась і в 2016 році становила 12,02 днів, що менше на 2,28% у порівнянні з 2012 роком та 2,36% у порівнянні з 2015 роком. Рівень летальності становив 2,68-3,24, зниження було в 2016 році у порівнянні з 2015 роком на 7,41%.

Висновки

Якість надання ортопедо-травматологічної допомоги населенню в медичних закладах України в 2012-2016 роках була задовільною. Незважаючи на скорочення ліжкового фонду, зростання рівня травматизму та захворюваності на хвороби опорно-рухового апарату, основні показники покращились: збільшилась кількість пролікованих хворих та виконаних операцій, знизився рівень летальності в стаціонарі, а також рівень післяопераційної летальності. На результати лікування позитивно впливав високий кваліфікаційний рівень лікарів травматологів-ортопедів в Україні та зростання питомої ваги спеціалістів, що пройшли атестацію.

¹У зв'язку з відсутністю даних із тимчасово не контрольованих територій АР Крим та м. Севастополя, районів Донецької та Луганської областей, а також відсутністю уточнених даних про кількість населення цих регіонів, загальні показники по Україні були розраховані без урахування показників даних регіонів.

Література

1. Аналіз стану травматолого-ортопедичної допомоги населенню України 2011-2012 рр.: [Довідник] / Г.В. Гайко, С.С. Страфун, А.В. Калашніков, В.П. Полішко. – К., 2013. – 220 с.
2. Аналіз стану травматолого-ортопедичної допомоги населенню України 2012-2013 рр.: [Довідник] / Г.В. Гайко, С.С. Страфун, О.В. Долгополов, В.П. Полішко, В.О. Дейнеко. – К., 2014. – 272 с.
3. Аналіз стану травматолого-ортопедичної допомоги населенню України 2013-2014 рр.: [Довідник] / Г.В. Гайко, С.С. Страфун, О.В. Долгополов, В.П. Полішко, В.О. Дейнеко. – К., 2015. – 217 с.
4. Аналіз стану травматолого-ортопедичної допомоги населенню України 2014-2015 рр.: [Довідник] / Г.В. Гайко, С.С. Страфун, О.В. Долгополов, В.П. Полішко, В.О. Дейнеко. – К., 2016. – 214 с.

**ANALYSIS OF THE MAIN INDICATORS
OF ORTHOPEDIC AND TRAUMATOLOGICAL AID
IN UKRAINE FOR 2012-2016**

Dolbopolov O.V., Polishko V.P. Deineko V.O.

Summary. In general, according to the data for 2012-2016, the quality of providing orthopedic and traumatological care to the Ukrainian population was satisfactory. Despite the lack of funding for the industry, the reduction of the bed fund, the increase in the number of injuries and the morbidity of the musculoskeletal system diseases, the main indicators have improved: the number of treated patients and performed surgeries has been increased, the mortality rate in the hospital has been decreased, as well as the level of postoperative lethality. The results of treatment are positively influenced by the high qualification level of traumatologists and orthopedists in Ukraine and the increase in the proportion of certified specialists.

Key words: qualification level of traumatologists and orthopedists, bed turnover, bed occupancy, lethality.

**АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ
ОРТОПЕД-ТРАВМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ В УКРАИНЕ
ЗА 2012-2016 ГОДЫ**

Долгополов А.В., Полишко В.П. Дейнеко В.А.

Резюме. В целом, по данным за 2012-2016 годы, качество предоставления ортопедо-травматологической помощи населению Украины было удовлетворительным. Несмотря на недостаточное финансирование отрасли, сокращение коечного фонда, рост уровня травматизма и заболеваемости болезнями опорно-двигательного аппарата, основные показатели улучшились: увеличилось количество пролеченных больных и выполненных операций, отмечено снижение летальности в стационаре, а также уровня послеоперационной летальности. На результаты лечения положительно влияет высокий квалификационный уровень врачей травматологов-ортопедов в Украине и рост удельного веса специалистов, прошедших аттестацию.

Ключевые слова: квалификационный уровень врачей травматологов-ортопедов, оборот койки, занятость койки, летальность.

Адреса редакції: 01 054, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 27. Тел.: (044) 486-42-49, 486-60-65, тел./факс (044) 486-66-28, e-mail: atou@ukr.net
Засновники та їх адреса: ВГО "Українська Асоціація ортопедів-травматологів", ВГО "Українська Асоціація спортивної травматології,
хірургії коліна та артроскопії", ДУ "Інститут травматології та ортопедії НАМН України", 01054, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 27.
Видається 4 рази на рік. Мова видання: українська, російська, англійська.

Сфера розповсюдження — загальнодержавна.

Мед. коректор Грабар Н. М. Літ. редактор — Ковальова Г. О. Технічний секретар — Полякова М. Б. Переклад англійською — Кравченко О. М.

Підписано до друку 24.11.2017 р. Наклад 1000 прим. Ціна договірна.

Верстка та друк: ТОВ "Видавнича компанія "Наш формат", (067) 235-22-56.